

Galilea. 153

Litúrgia, pastoral, vida cristiana

En la festa

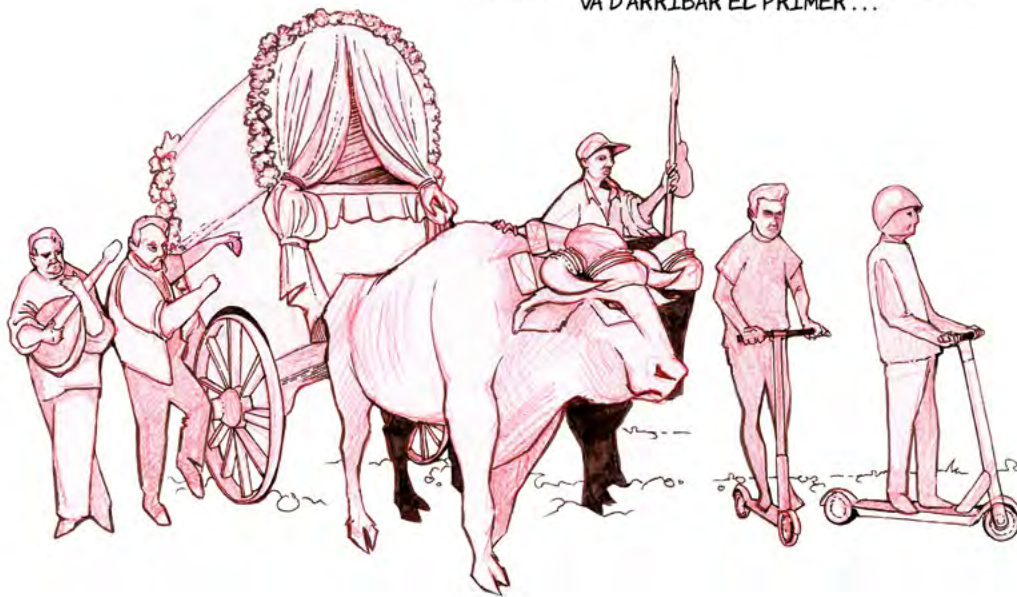

Mons. Saiz Meneses:
«La pietat popular
constitueix un camí
per a l'encontre
amb el Senyor
per a persones
de diversos nivells
socials, culturals i
econòmics»

Número 31
maig-juny de 2023
5,75 €

AQUESTS NO S'HAN ASSABENTAT QUE AIXÒ NO VA D'ARRIBAR EL PRIMER...

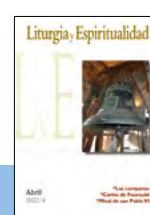

X23

Sumari

- 4 **Pares de l'Església:** Una gran festa, relat del Diumenge de Rams, d'Egèria, per Joan Torra
- 5 **Patrimoni i festa popular,** per Carles Freixes
- 6 **Parlem-ne:** José Ángel Saiz: acompanyament pastoral de la pietat popular, per Carme Munté
- 8 **Cantar i col·leccionar goigs,** per Ramon Bassas
- 9 **Els aplecs en la pietat popular i en l'acollida,** per Manuel Gómez-Tavira
- 10 **Ras i curt:** Festa; Alegria, per Paula Depalma
- 11 **Fer festa estimula les capacitats humanes,** per Francesc-Xavier Marin
- 12 **Com poder introduir els sants i santes als infants,** per Àngel Rodríguez
- 13 **Pregària:** En la festa hi és Déu, per Manolo Juárez
- 14 **En l'any litúrgic:** Dinàmica d'amor, comunió i entrega mútua, per Eduard Pire
- 15 **Les lectures dels diumenges:** Des de la Santíssima Trinitat fins al diumenge 17 de durant l'any, cicle A
- 16 **Encara no ho heu llegit tot:** La festa en el diàleg entre les religions, per Carles Armengol

I al web: material complementari (<http://galilea.153.cpl.es>)

Any 6. Número 31
maig-juny 2023

Edita:

Centre de Pastoral Litúrgica
de Barcelona

Periodicitat:

6 números l'any

Subscripció anual

2022/2023:

En paper: 33,00 €

Online: 23,00 €

Preu d'aquest exemplar:

5,75 €

Direcció:

Quiteria Guirao Abellán
qguirao@cpl.es

Equip responsable:

Antoni M.C. Canal
Lino Emilio Díez Valladares
Maria Guarch
Dani López
M. Àngels Termes
Joan Torra

Consell assessor:

Natàlia Aldana
Dolores Aleixandre
Elisenda Almirall
Benjitu Bareto
M. Antònia Bogónez
Anna-Bel Carbonell
Paula Depalma
Albert Dresaire
Manolo Juárez
Jordi Julià
Montserrat Lluveras
Tere Martín
Carme Munté
Juan Carlos Pérez
Marta Pons

Adreça:

Centre de Pastoral Litúrgica
Diputació 231
08007 Barcelona
Tel. 93 302 22 35
wa: 619741047
cpl@cpl.es

Web:

<https://galilea.153.cpl.es/>

Fotografia de la portada:

ArchisevillaTV

Dibuix plana 2:

Juan Carlos Pérez

Seguiu-nos a les xarxes
socials: @CPLeditorial

CULTURA I FESTA...

AMB DÉU

Aviat serem en un temps estival que acull per totes les contrades la cultura i la festa associades, moltes, al patrocini de la Mare de Déu i dels sants i santes venerats i estimats per la gent. Darrere hem deixat la Setmana Santa, festes principals pel poble cristià.

Ens semblava propici dedicar aquesta revista a desgranar alguns dels elements que trobem en el calendari festiu de qualsevol poble o ciutat, i que tenen les seves arrels en el patrimoni i la cultura religiosa. I comprovar que la litúrgia acompanya en moments en què tota la societat, creient o no, acull la festa.

D'altra banda, la vocació de la nostra revista és posar un granet de sorra en la formació litúrgica de les persones que ens llegeixen, en el tema que ens ocupa, va en la línia del que ens diu el **papa Francesc** en la seva Carta *Desiderio desideravi*, en el número 62, en relació amb «la bellesa de la veritat de la celebració cristiana» i la seva riquesa que «no és lluny de nosaltres: és a les nostres esglésies, a les nostres festes cristianes, a la centralitat del diumenge, a la força dels sagraments que celebrem».

Continguts de la revista

Joan Torra ens aporta el relat del Diumenge de Rams a Jerusalem que ens descriu Egèria. **Carles Feixes** ens parla de l'estreta relació entre el patrimoni cristià i les festes populars. L'entrevista de **Carme Munté** a l'arquebisbe de Sevilla, Mons. **José Àngel Saiz**, ens apropa a la pietat popular i l'evangelització. Així com, **Manuel Gómez-Tavira**, a les romeries. **Francesc-Xavier Marin** i **Carles Armengol**, en la contraportada, **aborden** en sengles articles el valor de fer festa en el diàleg de les religions.

Eduard Pire, en la represa del temps de durant l'any, ens parla del sentit de les festes de la Santíssima Trinitat, Corpus i la Transfiguració.

En el material complementari trobareu alguns aspectes que no arriben a tractar en els articles, com és la pròpia celebració del diumenge o els tocs litúrgics de les campanes.

QUITERIA GUIRAO ABELLÁN
qguirao@cpl.es

Recomanem

Per conèixer la biografia dels sants que més ens puguin interessar, i per recórrer, amb una àmplia mirada, la riquesa i diversitat de la vivència de la fe i de la vida cristiana al llarg del temps. Un llibre, d'altra banda, que fa de bon regalar (<https://bit.ly/3JzAspU>)

UNA GRAN FESTA

Egèria va fer un pelegrinatge a Jerusalem i allà va descobrir que l'Església de la ciutat feia una gran festa el dia que nosaltres coneixem com a Diumenge de Rams. Repetien amb goig l'entrada de Jesús a la ciutat. Ens n'ha deixat el relat. I nosaltres ho continuem celebrant processionalment i festiva en obrir la Setmana Santa.

La Gran Setmana

El diumenge

30. 1. L'endemà, és a dir, el diumenge en què s'entra en la setmana pasqual, que aquí anomenen la «Gran Setmana», després d'haver celebrat tot el que és costum de fer des del cant del gall fins al matí, a l'Anàstasi i a la creu, el diumenge al matí, doncs, la gent es reuneix com de costum, a l'església major, que és anomenada *Martyrium*. Porta aquest nom perquè és al Gòlgota, és a dir, darrere la Creu, on el Senyor sofrí la passió; i per això és anomenada *Martyrium*. 2. Quan tot ha estat celebrat com de costum a l'església major, abans de fer el comiat, el diaca fa primer aquesta proclamació: «Durant tota aquesta setmana, és a dir, a partir de demà, trobem-nos tots, a l'hora novena, al *Martyrium*, o sia, a l'església major». I fa una segona proclamació: «Avui, estiguem tots a punt a l'hora setena a l'Eleona.» 3. Fet, doncs, el comiat a l'església major, és a dir, al *Martyrium*, hom acompanya el bisbe, amb cants, a l'Anàstasi després del comiat del *Martyrium*; llavors tothom se'n va a casa seva i s'afanya a menjar, per tal que, en fer-se l'hora setena, pugui estar a punt a l'església de l'Eleona, és a dir, a la muntanya de les Oliveres, on hi ha aquella cova on el Senyor ensenyava.

31. 1. A l'hora setena, doncs, tothom puja a la muntanya de les Oliveres, a l'església anomenada Eleona; el bisbe s'asseu, es diuen himnes i antífones, així com lectures, escaients al dia i al lloc. I quan ja comença a fer-se l'hora novena, hom puja, tot

cantant himnes, a l'Imbomon, que és el lloc des d'on el Senyor se'n pujà al cel, i hom s'hi asseu. I és que, quan hi ha el bisbe, es fa seure tothom, i només els diaques romanen sempre dempeus. Hom hi diu igualment himnes i antífones apropiades al lloc i al dia, així com les lectures i les oracions que s'hi intercalen. 2. I quan arriba l'hora onzena, es llegeix aquell passatge de l'evangeli on es diu que els infants, amb branques i palmes a les mans, sortiren a l'encontre del Senyor tot dient: «Beneït el qui ve en nom del Senyor!» (*Mateu 21,9*). I tot seguit s'alça el bisbe i també tot el poble; després, des del cim de la muntanya de les Oliveres, refan tot el camí a peu. Tot el poble va davant el bisbe, cantant himnes i antífones i responent contínuament: «Beneït el qui ve en nom del Senyor». 3. I tots els infants d'aquelles contrades, fins i tot els més petits, que encara no saben caminar i que són duts a coll per llurs pares, tots porten branques, els uns de palmera i els altres d'olivera, i així el bisbe és acompanyat a la manera com fou acompanyat en altre temps el Senyor. 4. I des de dalt de la muntanya fins a la ciutat i d'allà fins a l'Anàstasi a través de tota la ciutat, tothom va a peu, àdhuc les matrones i els senyors, i acompanyen el bisbe mentre van cantant les respostes. Així, doncs, a poc a poc, per tal que la gent no es cansi, és ja vespre quan arriben a l'Anàstasi. Un cop arribats, encara que sigui tard, hom celebra, tanmateix, el lucernari, es fa encara una oració a la Creu i s'acomia la gent.

PATRIMONI I FESTA POPULAR

CARLES FREIXES I CODINA

L'Església cristiana ha omplert de símbols les contrades d'aquest ponent, però només el poble, només el poble, ha sabut fer ballar els símbols. Només la gent amb un punt de vi ha dut els símbols enllà i a fons, fins a fer-ne símbols joiosos. Sense el poble, el poble, els símbols es gelen cerimoniosament. [...] La nit de Pasqua, la jovenalla se'ns en va a ballar a la «boite», mentre uns quants fidels triats fan les seves cerimònies entre monicions, recomanacions, sermons, lectures i freixures seques. Déu meu.

Beneït el vespre que algun boig del poble, tip de cerimònia, agafi el ciri pasqual i el faci ballar a flamarades de foc nou. Déu meu. Beneït el matí que algun foll de Déu faci de Pentecosta una patumada rostida de fuets amb el foc eternament nou de l'Esperit Sant.

Per molt que cerqui mai he trobat una millor definició per simbolitzar la relació entre la religió i la cultura popular que aquest text que va escriure Mn. Josep M. Ballarin l'any 1982. La festa és un moment extraordinari per una col·lectivitat i que necessita una connexió amb el sagrat. No fem festa perquè sí. Celebrem un cicle festiu vinculat a un calendari religiós que ens lliga a les nostres arrels cristianes i alhora veu del pòsit de segles que ha anat conformant-la tal com la coneixem avui dia. Malgrat això no podem ni volem pensar que la festa sigui una representació folklòrica estancada en un passat que ja no existeix i en una època determinada que uns la fan i els altres la miren. Tot el contrari, la festa també ha de ser un reflex del present que continuï emocionant els seus participants, que dialogui amb els seus orígens, però que sigui capaç de generar sensacions a la comunitat que la vertebrava i l'emociona.

Els gegants i el bestiar captivaven i emocionaven a parts iguals l'espectador de les processons medievals. Avui és un nexe d'unió en un gran nombre de poblacions i han esdevingut tòtems per les respectives

comunitats. El gegant guerrer que simbolitzava Goliat abatut per David avui es contempla com un heroi representatiu de la tribu. Un mateix llenguatge que transmet idees diferents, però ben viu abans i ara.

Passa quelcom semblant amb la religiositat popular. Els costums antics han perdurat fins a les nostres generacions. Algú pot pensar en la desaparició a curt termini de moltes tradicions com per exemple el cant dels goigs i que aquests ja no estan de moda, fins que

un va a les completes de Sant Antoni a Manacor, a la novena de Sant Fèlix a Vilafranca del Penedès o a Arenys de Mar per Sant Zenon; llavors, tot pren sentit. La societat necessita una litúrgia per expressar-se, la cristiana continua sent un model, però necessita, més que mai, generar emocions; i no ho oblidem, l'Evangelí no ha caducat.

Intuïm que vivim una societat sense religiositat,

però crec que la societat arriba a la religiositat a través d'altres fórmules de les que han estat fins el dia d'avui les més habituals. Certament, els temps estan canviant, però com han canviat els últims dos mil anys.

C. Freixes i Codina és el delegat de patrimoni del Bisbat de Solsona

Fotografia: La Patum de Berga

JOSÉ ÁNGEL SAIZ MENESES: ACOMPANYAMENT PASTORAL DE LA PIETAT POPULAR

CARME MUNTÉ MARGALEF

Després de quasi disset anys com a bisbe de Terrassa, José Ángel Saiz Meneses es va convertir, el 12 de juny de 2021, en arquebisbe de Sevilla, ciutat i arxidiòcesi on la pietat popular, o religiositat popular, es viu de manera pràcticament natural, i on les germandats, com són erigides canònicament per l'arquebisbe, adquireixen personalitat jurídica i canònica per poder ajudar l'Església en la seva tasca d'evangelització.

«Hem d'estar atents perquè mai es perdi la centralitat religiosa», ens comenta Mons. Saiz Meneses. I afegeix: «Quan la pietat popular no es desenfoca de la seva dimensió religiosa contribueix al fet que les expressions culturals siguin vives, perquè són veritables i autèntiques, no són peces d'un museu, més aviat tot el contrari, es van renovant constantment».

Els dotze pastors que conformen la plataforma Obispos del Sur de España, firmen la casta pastoral [María, Estrella de la evangelización. La fuerza evangelizadora de la piedad popular.](#)

¿La pietat popular és un camí accessible per a tothom per apropar-se i endinsar-se en el missatge central de la fe?

L'extensa història de l'Església de Sevilla ens diu que això és cert, la pietat popular és un camí per a tothom, no només pels il·letrats. En aquesta terra, les germandats i confraries han contribuït molt al fet que la vida cristiana floreixi entre nosaltres i s'han revelat com un mur de contenció que fa front al fenomen de la secularització. En la nostra arxidiòcesi de Sevilla, la pietat popular constitueix un camí de trobada amb el Senyor per gent de diversos nivells socials, culturals i econòmics i que, a partir de sentiments sincers de devoció, és moguda a dur a terme un culte pietós al Senyor, a la Santíssima Mare de Déu o als sants. Les germandats formen part inequívoca de la identitat cristiana i eclesial, com escoles de vida cristiana i àmbits per

a una veritable trobada amb el Senyor, on cap tothom.

¿Les confraries i germandats són i se senten agents d'evangelització?

Les germandats, com són erigides canònicament per l'arquebisbe de Sevilla, adquireixen personalitat jurídica i canònica per a dur a terme una missió: ajudar l'Església a portar a fi el seu objectiu. Certament, en el contacte permanent i personal que mantinc amb les germandats, puc veure que són prou conscients d'això. Aquesta missió es descriu, entre altres coses, en les seves regles o estatuts, i es concreta en tres dimensions: el culte (que es fa d'una manera molt solemne i participativa, en el temple i en el carrer), la formació (la catequesi i preparació doctrinal dels membres, especialment de les juntes de govern) i la caritat (en la qual les germandats posen molt d'èmfasi i la fan

d'una manera admirable). Però en aquests moments, contestant a la crida del Papa i de l'arquebisbe, les germandats estan començant a assumir tasques concretes d'evangelització en els seus entorns o en zones de perifèria, mitjançant missions populars o altres accions. Precisament, en el Congrés Internacional de Germandats i Pietat Popular convocat l'any 2024, volem presentar aquesta nova dimensió de l'evangelització en les germandats com una gran possibilitat per a l'Església de poder fer un primer anunci de Jesucrist als no-batejats o als

Les germandats estan començant a assumir tasques concretes d'evangelització en els seus entorns o en zones de perifèria

allunyats, però que se senten atrets per la força i la bellesa de les imatges i l'activitat de les germandats.

¿Com és l'acompanyament pastoral de confraries i germandats i, en general, de qualsevol forma de pietat popular?

Hi ha molt poques parròquies en l'arxidiòcesi de Sevilla on no existeixi com a mínim una germandat, i encara menys les que, tot i no tenir germandats, no tinguin alguna expressió de pietat popular semblant a les de les germandats (devocions, processons, aplecs, etc.). Per això, les germandats han estat molt reconegudes, per exemple, en el nou Pla Pastoral Diocesà. L'Església diocesana considera un do de Déu aquesta manera de viure la fe cristiana a través de la pietat popular en les germandats, que tan bé ha fet en el passat, continua fent en el present, i tots treballem perquè ho continuï fent en el futur. Contemplem aquesta realitat com una manera legítima i valuosa de vida cristiana i de trobada amb el Senyor, a la qual els pastors hem de servir sense restriccions mentals. Cada germandat rep de l'arquebisbe de Sevilla el nomenament d'un director espiritual, un prevere (normalment, el rector o el vicari parroquial) que, mitjançant la proximitat i la presència, treballa amb els confreres tot vetllant per la seva comunió amb la parròquia, la fraternitat interna i el creixement espiritual a través de la Paraula i els sacraments, és a dir, sostenint la seva esperança i enfortint la seva caritat i fe. La tasca de tots,

pastors i confreres, serà aconseguir que la pietat popular que es viu en les nostres germandats maduri i es faci més fecunda per les persones, l'Església i la societat. No podem amagar les dificultats que afligeixen les germandats, com una part de la realitat global de l'Església, especialment el perill de la mundanitat. En aquest sentit, el món de les germandats necessita acompanyament permanent per part dels pastors amb proximitat, goig i misericòrdia.

Molts titllen les oracions i rogatives per la pluja de màgia, però ¿quina és la importància de l'oració de la pietat popular?

L'oració de la pietat popular ens recorda un element que no hem d'oblidar, i al qual es refereix el papa Francesc en *Evangelii gaudium* (EG 124): «*Crederè in Deum*», és a dir, la confiança

Monsenyor José Ángel Saiz Meneses en la Hermandad San Gonzalo.

en el Senyor, implorant els seus dons en les nostres necessitats, complint el que Jesús ens diu en l'Evangelí: demaneu, i us donaran. Aquest moviment de confiança i esperança es concreta en l'oració, senzilla i autèntica, que sorgeix del cor en els diversos actes de pietat popular. En aquest mateix passatge d'*Evangelii gaudium*,

el Papa es refereix a l'oració de les mares al costat del seu fill malalt tot aferrant-se a un rosari, o les espelmes que s'encenen per demanar ajuda a la Mare de Déu. En aquest cas, nosaltres demanem per l'aigua, perquè la necessitem, i confiem com a fills seus en el bon Déu, i sempre acceptem la seva voluntat.

El papa Francesc, a *Evangelii gaudium*, afirma que la pietat popular, «alguna vegada mirada amb desconfiança, ha estat objecte de revaloració en les dècades posteriors al Concili». ¿Constata aquesta revaloració?

Sí, jo percebo aquesta revaloració quan observo cada cop més l'interès dels fidels a participar en els actes de pietat popular. I no només durant la Setmana Santa, sinó en molts actes la resta de l'any. D'altra banda, a Sevilla ja fa temps que estem

erigint noves germandats per iniciativa dels mateixos fidels juntament amb els rectors, i orientats i acompanyats per la Delegació de Germandats i Confraries en un procés que dura, com a mínim, sis anys, en els quals es comprova especialment el creixement i la maduració en la participació litúrgica, la formació, la caritat i la inserció eclesial. Com a dada, a

l'arxidiòcesi de Sevilla actualment existeixen 57 grups que, cadascun amb un grau d'evolució particular, estan caminant per arribar a ser una germandat algun dia. Alguns no arriben al final d'aquest camí i cadascun creix al seu ritme, però ens dona una idea de la revaloració de la pietat popular en les últimes dècades.

CANTAR I COL·LECCIONAR GOIGS

RAMON BASSAS SEGURA

Fotografia: Col·lecció de Ramon Bassas Segura

Un 24 d'agost, dia de sant Bartomeu, els meus pares em van portar a la missa que feien en una ermita d'Òrrius. Al final, tothom cantava mirant un paper. Veient que no era cap de les cançons habituals de missa, vaig preguntar: ¿Què és això que canten? Així vaig descobrir els goigs. Des d'aleshores, n'agafava dels llocs que visitàvem amb la família en les mítiques excursions amb el sis-cents. I els vaig començar a col·leccionar. Ara en tinc milers, calculo, i quan em jubili ja els ordenaré. També em vaig fer dels Amics dels Goigs. No en soc l'únic. Però la tradició perviu més enllà dels col·leccionistes. Encara se'n canten als aplecs, a les festes... Amb fe, sí, però també amb la ironia i distància postmoderna amb la qual ara mirem tot el llegat premodern religiós, és clar.

Resumint ¿quin valor tenen? Primer, que pràcticament només n'hi ha a Catalunya. De fet, va ser un dels mitjans pels quals el català va mantenir la tradició literària als anys de l'anomenada Decadència, tot i que els seus orígens són medievals, ergo pretridentins. I se centraven en els «goigs» que l'àngel Gabriel descriu a Maria. Segon, que ens fa reviure,

De goigs, encara se'n canten als aplecs, a les festes... Amb fe, sí, però també amb la ironia i distància postmoderna amb la qual ara mirem tot el llegat premodern religiós.

desfossilitzar, la fe barroca (el període més popular del gènere), una mica com les processons, tan sensual i contradictòria. Alhora, beu de la Llegenda Àurea i del ball rodó medieval, entre d'altres. Tercer, que repassa els anhels i les necessitats materials de tota la geografia, com amb una lupa (el parenostre ja diu que la cosa va del pa de cada dia, de fet). I quan dic tota, dic tota: n'hi ha gairebé a cada parròquia, a cada santuari, a cada petita ermita. Quart, que és multidisciplinari: abasta poesia, música, arts gràfiques... I ho fa amb esquemes molt simples però estrictes (mètrica, estètica, etc.). Cinquè, que hi participen tant fonts populars com cultes, creences gairebé paganes amb dogmes sumaríssims. És un *feed-back*: Roma diu i ara jo et dic el que interpreto. Sisè, que es canta comunitàriament, sempre davant el sant o advocació al qual es dediquen els goigs, però sempre fora de la litúrgia, i sense direcció clerical: pura autogestió. Setè: que, almenys a mi, més útil per felicitar el sant, una pràctica que sigui com sigui hem de recuperar, junt amb la importància de dir-se d'alguna manera, de tenir nom, si pot ser, digne, i no només edat...

I continuaria. Però deixem-ho aquí. Qui en vulgui més, hi ha al mercat tres llibres molt bons: *La paraula de l'àngel* (Fragmenta, 2007), de Dominique de Courcelles. *Estudis sobre els goigs*, d'Ignasi Moreta, ed. (Mediterrània, 2002). I el recentíssim *Els goigs*, de Pep Vila (Diputació de Girona, 2023).

ELS APLECS EN LA PIETAT POPULAR I L'ACOLLIDA

MANUEL GÓMEZ-TAVIRA

Entre les manifestacions de la religiositat popular, l'esperit dels aplecs resulta particularment adequat per convocar la comunitat cristiana i ajudar-la a viure el sentit de la peregrinació que té el misteri de la fe.

Els aplecs de la Mare de Déu, per exemple, neixen de la sincera devoció a Maria Santíssima, en qui reconeix i venera el poble cristià a la Mare de Déu. Per aquest motiu, l'aplec és un senyal de profunda devoció a Maria.

Els aplecs tenen en el seu origen un profund sentit religiós. L'Església ha valorat sempre pastoralment els nostres aplecs com a expressions de la nostra fe i els nostres costums coherents amb aquesta mateixa fe.

Les peregrinacions i els aplecs estan en l'ànima del poble, que les viu com un moment únic en la seva vida, com a il·lusió de cada dia de l'any. Té diversos aspectes i valors com una forma de religiositat popular.

Cada país, cada poble i comarca té els seus llocs sants on batega el cor de tothom. Santuaris o ermites per a una trobada especial amb Déu; indrets on Crist viu d'una manera especial amb el seu poble. Llocs dedicats sovint a la Mare de Déu i que expressen la mateixa naturalesa de l'Església: que som un poble pelegrí. Santuaris, imatges sagrades i peregrinacions són per a nosaltres camí de l'Església i de la devoció popular que ajuden a aprofundir en la vida espiritual.

L'aplec és aquella imatge de l'Església que, com a poble en camí va cap a la trobada amb el seu Senyor. Mentre s'acosta al santuari, els pelegrins comparteixen l'oració i l'esperança, viuen la comunió eclesial i confien que les seves súpliques seran escoltades.

D'altra banda, en l'aplec s'incrementa la capacitat d'obrir-se i acollir el qui arriba, el pelegrí, tot convidant-lo a la participació, gaudint amb la presència del que ve per visitar-nos. Hi ha una consciència de la qüestió caritativa i solidària, es fomenten accions en benefici de qui té carències.

L'amor al proïsme es fa testimoni visible de l'esperit evangèlic que anima el pelegrí. Compartir amb la

resta l'ajuda material no és només un gest solidari, sinó també expressió de l'amor fratern que, com a gràcia i favor de Déu, s'ha rebut, i també com a testimoni d'acollida cristiana. És una manera de

manifestar la gratitud a Déu, que ha donat els béns d'aquest món i la gràcia de tenir el cor obert a l'amor.

En definitiva, els diversos aplecs del nostre poble són una oportunitat de la manifestació del testimoni de religiositat popular més profund. I una demostració de l'acollida de l'Església com a mare dels senzills.

Fotografia: Cathopic.

Festa

La celebració litúrgica és una festa que es viu i representa la bellesa i l'alegria d'una comunitat particular i de tot el conjunt de l'Església. Així ho afirmava el papa Francesc: «La comunitat evangelitzadora joiosa sempre sap “fer festa”. Celebra cada petita victòria, cada passa endavant en l'evangelització. L'evangelització joiosa es torna bellesa en la litúrgia enmig de l'exigència diària d'estendre el bé. L'Església evangelitza i s'evangelitza a si mateixa amb la bellesa de la litúrgia, que també és celebració de l'activitat evangelitzadora i font d'un renovat impuls donatiu» (*Evangelii gaudium* 24).

Aquesta bellesa celebrada és clau de l'evangelització, així com essencial en l'autocomprensió eclesial que es reconeix al llarg del camí i, per això, celebra cada passa endavant. L'alegria, com diu el Papa, es torna bellesa en la litúrgia.

Alegria

L'alegria i la festa no són elements accessoris d'una celebració litúrgica. Són components essencials que fan que efectivament sigui una *celebració*.

En Temps de Pasqua, la dimensió festiva es torna molt més radical. Celebrem i «exultem d'alegria en el Senyor» que ens ha donat i ens continua regalant la vida que neix de la seva pròpia. L'alegria és el distintiu de la nostra celebració tant en els cants, en els gestos i, sobretot, en el cor de cada creient.

FER FESTA ESTIMULA LES CAPACITATS HUMANES

FRANCESC-XAVIER MARIN I TORNÉ

La festa no pot ser un luxe sinó que ha de convertir-se en una condició necessària de tota existència que vulgui ser pròpiament humana perquè es fonamenta en la comunió.

Fotografia: Festa interreligiosa per la pau.

Hi va haver un temps en què les religions vivien d'esquena les unes de les altres o, pitjor encara, mútuament enfrontades. Ha estat amb dolor, però hem après que no podem continuar amb aquesta actitud. La història és mestra i hem consolidat la idea segons la qual la vida de fe no pot fer-se al marge de la Bíblia, ni oblidant la dimensió pastoral o la catequètica i la testimonial. Potser ha arribat el moment d'entendre que avui resulta inconsistent viure com a creients al marge de la dimensió interreligiosa.

El diàleg interreligiós (com el diàleg interpersonal o el diàleg intergeneracional) està profundament marcat per una gran ambigüïtat, ja que el prefix *inter* ens recorda que l'accent no ha de recaure en els pols, sinó en allò que es produeix, entre ells. Tot allò que és *inter* ho és per la seva potència creadora i regeneradora. En aquest sentit, la pluralitat religiosa pot ser entesa com a un do de Déu, com a una diversitat de camins que condu-

eixen cap a Ell bo i ajustant-se al ritme i a les necessitats de cada col·lectiu. En efecte, hi ha una saviesa en el fet de ser capaços de trobar-se amb creients d'altres religions sabent que les diferències no són obstacle per a fer coses en comú, és a dir, per a comunicar-nos. O, per dir-ho des del punt de vista espiritual, per viure en comunió.

I cap altra forma de trobada entre persones diverses és més il·lustrativa de la capacitat d'estar junts que fer-ho celebrativament. Trobar-se per celebrar la capacitat de conviure posant en comú la nostra singularitat. Hi ha una pregona dimensió testimonial en això per a aquells que constaten que la diversitat no és motiu d'allunyament, sinó de germanor.

Fer festa estimula les capacitats humanes perquè és un reflex d'allò que desitgem i esperem perquè encara no està prou assolit. Hi ha festa quan som capaços d'intuir que no tot es resol en la quotidianitat i que és possible fer front a

l'existència d'una altra manera si ens trobem amb els altres. Per això quan fem festa les actituds són diferents perquè establim una ruptura respecte del simple fluir del temps que ens arrossega. En aquest sentit, la veritable funció de la festa és ajudar-nos a viure en profunditat perquè suscita un ideal de vida col·lectiva. D'aquesta manera la festa no pot ser un luxe, sinó que ha de convertir-se en una condició necessària de tota existència que vulgui ser pròpiament humana perquè es fonamenta en la comunió. La festa és una potent escola d'humanitat. En les festes es generen nous ideals que ens serveixen de guia; i, mantenint-ne el record, en refem els fruits, és a dir, aprenem a acollir i a compartir, copsem el valor de la gratuïtat, de l'agraïment, de l'hospitalitat, de la pau interior i la serenor, de l'entusiasme i de les ganes de viure. Probablement, tots els valors interreligiosos els hem après en les festes.

F.-X. Marin i Torné és professor de l'ISCREB

COM PODEM INTRODUIR ELS SANTS I SANTES ALS INFANTS

ÀNGEL RODRÍGUEZ VILAGRAN

Una forma senzilla és que vegin les imatges i explicar allò que ens volen transmetre. Pensem que totes ens parlen i tenen significats. Mirem sant Roc. Havia nascut pels volts del 1295 a Montpeller, gran ciutat pels coneixements en medicina. Ell, que en tenia nocions, es dedicà a peregrinar curant els malalts infectats de pesta. Per això el veiem amb atributs de pelegrí: el gaiato (bastó) –que serveix per ajudar-lo en el camí–, damunt del qual hi ha una carabassa buida per emmagatzemar l'aigua quan es troba assedegat. També la petxina, símbol típic dels pelegrins, i en especial els que van a Compostel·la. Té un significat espiritual, el de *renaixement* (la nova

vida que fas després d'un llarg camí). I un detall que a cap infant li passarà per alt, el gos amb el panet a la boca. Quan el sant quedà infectat a Piacenza es confinà al bosc. Un gos li portava el pa cada dia per alimentar-se. L'agafava de casa del seu amo; altres versions asseguren que d'una de les millors fleques de la ciutat. Una altra particularitat: el sant té una nafra a la cama fruit d'una infecció. El gos li llepava cada dia, i sant Roc es va recuperar. A partir de sant Roc podem treure molts valors per explicar a la mainada: estar amb els malalts, ajudar-los que es curin, fer-los companyia, saber compartir el pa, l'estima als animals...

Un altre exemple el tenim novament amb un sant francès: sant Martí de Tours. Quan formava part de l'exèrcit romà, en entrar amb el seu cavall a Amiens, ensopegà amb un pobre mig despullat. No tingué recança de treure l'espasa, esquinçar-se la capa i oferir-li'n la meitat. Totes les estampes del sant representen aquest succés. Serveix d'exemple per explicar una de les obres de misericòrdia: «Vestir el despullat».

Imatges marianes

I el mateix passa amb les imatges marianes. Busquem la Mare de Déu de Queralt (Berga). Té diferents detalls curiosos. Un d'ells és que calça una sabata i una espadenya, significant que és Mare de rics i de pobres. L'altre és que la mà dreta és més gran que l'esquerra i està estesa; símbol d'acolliment, de pau; com veiem també en la Mare de Déu de Meritxell (Principat d'Andorra). Aquesta última, a més, porta esclops, fet que es podria entendre com un símbol d'integració a la societat agrícola andorrana. Mirem la Mare de Déu de les Arenes de Sant Feliu del Racó (Castellar del Vallès). Porta una galleda penjada al braç. ¿El motiu? Regalaren els pagesos en senyal de gratitud per la seva intercessió en favor de la pluja.

A. Rodríguez Vilagran és l'autor dels llibres: «365 Dies amb Maria» i «Maria. Trenta-un santuaris»

Fotografia: Sant Roc.

EN LA FESTA HI ÉS DÉU

«Aclameu el Senyor arreu de la terra,
 honoreu el Senyor amb cants de festa,
 entreu davant d'ell amb crits d'alegria» (*Salm 100,1s*)
 Els salms ens conviden sempre a adreçar-nos
 a un Déu proper, que ens escolta des de les entranyes
 i comparteix les nostres emocions,
 «ja que en ell vivim, ens movem i som» (*Fets 17,28*).
 ¿I quina millor emoció que l'alegria per reconèixer-ne
 tots els favors que Déu ens fa?
 ¿I quin millor lloc per expressar-la que a la litúrgia?
 És per això que l'Església ens convida a celebrar,
 plens de joia, l'amor fidel que ell ens té:
 «Entreu als seus portals enaltint-lo,
 canteu lloances als seus atris,
 enaltiu-lo i beneïu el seu nom:
 "Que n'és, de bo, el Senyor!
 Perdura eternament el seu amor,
 és fidel per segles i segles"» (*Salm 100, 4s*)

Senyor, et sento tan a dins...
 et veig tan proper...
 confio tant en el teu amor...
 que avui he vingut a casa teva i, amb tota l'assemblea,
 content i cofoi, il·lusionat i agraït,
 vull cantar i dansar al so de la música, com un nou David (*2 Samuel 6,14s*)
 i vull proclamar ple del teu Esperit, juntament amb Maria:
 «el meu esperit celebra Déu que em salva» (*Lluc 1,47*).
 Amén. Al·leluia!

DINÀMICA D'AMOR, COMUNIÓ I ENTREGA MÚTUA

EDUARDO PIRE MAYOL

El 31 de desembre de 2022 al matí ens arribava la notícia de la mort del papa emèrit Benet XVI. Tant la seva obra teològica com el seu magisteri i art celebrant els sagrats misteris (*ars celebrandi*) eren formidables.

Havent passat ja les festes de Pasqua i tenint present que tot l'any litúrgic i personal ha d'estar il·luminat per aquest esdeveniment salvífic, aviat ens trobarem amb les festes de la Santíssima Trinitat i el Cos i Sang del Senyor (celebracions nascudes al llarg de la història per emfatitzar una determinada realitat de fe o dogma) o la festivitat de la Transfiguració del Senyor. Aquestes solemnitats del calendari cristià són celebracions litúrgiques importants que van ser abordades per Benet XVI en diverses ocasions.

En paraules del mateix Papa emèrit, comentant el passatge evangèlic de la Transfiguració: «L'oració no és aïllar-se del món i de les seves contradiccions, com hauria volgut fer Pere en el Tàbor, sinó que l'oració reconduïx al camí, a l'acció. L'existència cristiana consisteix en un continu pujar a la muntanya de la trobada amb Déu per tornar a baixar després, tot portant l'amor i la força que se'n deriven, a fi de servir els nostres germans i germanes amb el mateix amor de Déu» (*Angelus*, diumenge 24 de febrer de 2013).

Amb relació a la festa de la Santíssima Trinitat, Benet XVI va destacar la importància de comprendre la naturalesa trinitària de Déu i com influeix aquesta realitat en la nostra vida com a cristians. En una homilia pronunciada durant la celebració de la solemnitat de la Santíssima Trinitat el 2012, el Papa emèrit va emfatitzar la necessitat «d'entrar en la dinàmica de Déu, que és la dinàmica de l'amor, la comunió i l'entrega mútua».

Respecte la festivitat del Cos i la Sang del Senyor, el Papa alemany subratllava la importància de l'Eucaristia com a centre de la vida cristiana i la font de la nostra unitat com a comunitat de fe. En una homilia pronunciada el 2010, el Papa emèrit va afirmar que «l'Eucaristia és el sagrament de l'amor de Jesús, el sagrament que ens uneix amb Ell i entre nosaltres, el sagrament que ens fa sortir de nosaltres mateixos per anar cap als altres, per portar la llum i l'amor de Crist al món».

Aprofundir en la nostra fe

Les festes de la Santíssima Trinitat, Corpus, la Transfiguració i també cada diumenge del temps de durant l'any són moments per aprofundir en la nostra fe, en la trobada amb el Senyor crucificat i ressuscitat que se'ns dona i ens envia el seu Esperit Sant. En paraules del papa Ratzinger, en la seva obra *Jesús de Natzaret*, parlant de la transfiguració: «Però precisament en la trobada aterridora amb la glòria de Déu en Jesús (els tres deixebles) han d'aprendre el que Pau diu als deixebles de tots els temps en la primera Carta als corintis: "Nosaltres prediquem un Messies crucificat, que és un escàndol per als jueus, i per als pagans, una insensatesa. Però és poder [*dýnamis*] i saviesa de Déu per a tots els qui són cridats, tant jueus com pagans" (1,23s). Aquest poder (*dýnamis*) del regne futur se'ls mostra en Jesús transformat, que amb els testimonis de l'Antiga Aliança parla de la "necessitat" de la seva passió com a camí cap a la glòria (cf. Lc 24-26s). Així viuen la Parusia anticipada; se'ls va introduint de mica en mica en tota la profunditat del misteri de Jesús».

Podeu accedir als comentaris de les lectures del temps corresponent escanejant el codi QR o seguint aquest enllaç: <https://bit.ly/3Xxp1hU>

Des de la Santíssima Trinitat fins al diumenge 17 de durant l'any, cicle A

Amb les solemnitats: Sants Pere i Pau i Sant Jaume

Del 4 de juny al 30 de juliol de 2023

Diumenge	Primera lectura	Segona lectura	Evangelí
Santíssima Trinitat 7 de juny	Jo soc el Senyor, Déu compassiu i benigne <i>Èxode 34,4b-6.8-9</i>	La gràcia de Jesucrist, l'amor de Déu i el do de l'Esperit Sant <i>2 Corintis 13,11-13</i>	Déu envià el seu Fill per salvar el món gràcies a ell <i>Joan 3,16-18</i>
Santíssim Cos i Sang de Crist 11 de juny	T'alimentà amb el manà, que no coneixíeu <i>Deuteronomi 8,2-3.14b-16a</i>	El pa és un de sol. Per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos <i>1 Corintis 10,16-17</i>	La meua carn és un veritable menjar, i la meua sang és una veritable beguda <i>Joan 6,51-58</i>
Diumenge 11 de durant l'any 18 de juny	Vosaltres sereu el meu reialme sacerdotal, la meua nació sagrada <i>Èxode 19,2-6a</i>	Si vam ser reconciliats amb Déu al preu de la mort del seu Fill, molt més serem salvats gràcies a la seva vida <i>Romans 5,6-11</i>	Jesús cridà els seus dotze deixebles i els envià <i>Mateu 9,36-10,8</i>
Diumenge 12 de durant l'any 25 de juny	El Senyor salva el pobre dels qui volen fer-li mal <i>Jeremies 20,10-13</i>	El do no té comparació amb la caiguda <i>Romans 5,12-15</i>	No tingueu por dels qui maten només el cos <i>Mateu 10,26-33</i>
Sants Pere i Pau, apòstols 29 de juny	Ara veig que el Senyor m'ha alliberat de debò de les mans d'Herodes <i>Fets 12,1-11</i>	Ja tinc reservada la corona que m'he guanyat <i>2 Timoteu 4,6-8.17-18</i>	Tu ets Pere. Et donaré les claus del Regne del cel <i>Mateu 16,13-19</i>
Diumenge 13 de durant l'any 2 de juliol	Aquest home de Déu és un sant <i>2 Reis 4,8-11.14-16a</i>	Pel baptisme hem estat sepultats en Crist, perquè emprenguem una nova vida <i>Romans 6,3-4.8-11</i>	Qui no pren la seva creu, no és bo per venir amb mi. Qui us acull a vosaltres, m'acull a mi <i>Mateu 10,37-42</i>
Diumenge 14 de durant l'any 9 de juliol	El teu rei entra muntat humilment en un ase <i>Zacaries 9,9-10</i>	Si per l'Esperit feu morir les obres pròpies del cos, viureu <i>Romans 8,9.11-13</i>	Soc benèvol i humil de cor <i>Mateu 11,25-30</i>
Diumenge 15 de durant l'any 16 de juliol	La pluja amara la terra i la fa germinar <i>Isaïes 55,10-11</i>	Tot l'univers espera que es reveli la glorificació dels fills de Déu <i>Romans 8,18-2</i>	El sembrador va sortir a sembrar <i>Mateu 13,1-2</i>
Diumenge 16 de durant l'any 23 de juliol	Doneu l'ocasió de penedir-se dels pecats <i>Saviesa 12,13.16-19</i>	L'Esperit intercedeix per nosaltres amb gemecs inexpressables <i>Romans 8,26-27</i>	Deixeu que creixin junts fins a l'hora de la sega <i>Mateu 13,24-43</i>
Sant Jaume, apòstol 25 de juliol	Herodes feu matar Jaume amb l'espasa <i>Fets 4,33; 5,12.27-33; 12,2</i>	Portem la mort de Jesús en el nostre cos <i>2 Corintis 4,7-15</i>	Vosaltres beureu el meu calze <i>Mateu 20,20-28</i>
Diumenge 17 de durant l'any 30 de juliol	Has demanat discerniment <i>1 Reis 3,5.7-12</i>	Ens destinà a ser imatges del seu Fill <i>Romans 8,28-30</i>	Ven tot el que té i compra el camp <i>Mateu 13,44-52</i>

La festa en el diàleg de les religions

CARLES ARMENGOL SISCARES

El passat desembre, per segon any consecutiu, a la plaça Sant Jaume de Barcelona es va fer l'encesa pública de la menorà de nou braços, per celebrar la festa jueva de la Hanukkà, «Festa de les Llums» o «Festa de la Dedicació». Com en tantes tradicions jueves s'hi barregen dimensions culturals i religioses de manera indestriable. Hanukkà commemora la victòria dels macabeus sobre el rei que, al segle II aC, els volia hel·lenitzar. Fa especial memòria de la purificació i dedicació del Temple de Jerusalem després d'aquesta victòria i del miracle de l'única gerra d'oli que trobaren intacta; era de la mida necessària per a poder mantenir encesa la llanterna del Temple un dia, però, miraculosament, la flama en durà vuit.

Enguany el Ramadà, mes sagrat dels musulmans, va escaure del 23 de març al 21 d'abril. Com és sabut, durant aquest mes, els musulmans s'abstenen de menjar i beure mentre hi ha llum solar. A la posta del sol trenquen el dejuni i fan pregària. El sopar ritual de trencament del dejuni s'anomena *iftar*. És un moment festiu i de trobada. Des de fa anys, moltes comunitats islàmiques, celebren un *iftar* popular obert a tota la població,

musulmana o no. Així, a molts indrets de Catalunya, l'*iftar* popular, al carrer o en recintes públics, ja forma part del calendari de celebracions tradicionals de la població i és esperada cada any.

Aquest any el Ramadà ha coincidit amb la Setmana Santa cristiana. Un temps també curull de manifestacions d'origen religiós tant a carrers i places com en temples i altres indrets, obertes a tothom. S'hi barregen les d'arrel catalana com aquelles d'origen divers però viscudes aquí. La presència de noves manifestacions podien haver comportat recels, però amb el temps sembla que s'ha reforçat i envigorit mútuament o fusionat en alguns casos.

A l'abril, a Sant Adrià del Besòs i el maig, a Barcelona, els sikhs van realitzar sengles processons exhibint el Guru Grand Sahib (llibre sagrat) dins d'una carrossa decorada amb ornaments, seguida de persones cantant i tocant en honor seu. Celebren el *Vaisakhi*, la festa sikh de Cap d'Any i la commemoració de la fundació de la seva comunitat. Al llarg del recorregut feren diverses exhibicions rituals i al final oferiren menjar per a tothom, ompliren grans places. Són processons molt

concorregudes i vistoses. Els sikhs llueixen grans turbants i vestits de colors llampants i ben vius. Tothom pot unir-se al seguici i participar de l'àpat final. Ja fa anys que es van succeint aquestes processons al carrer perquè de manera semblant celebren també el naixement dels seus gurus, Nanak i Gobind Singh.

Des de les diverses confessions i tradicions es constata una voluntat de celebrar a l'espai públic i de manera oberta a tota la ciutadania. La festa i les manifestacions populars estan obrint un nou espai de trobada de la pluralitat del món religiós amb el conjunt de la societat. Un nou camí de presència i de diàleg cultural i celebratiu.

C. Armengol Siscars és el director general d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya